

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: EN NUTIDSVISION

Citation: Drachmann, Holger: "EN NUTIDSVISION", i Drachmann, Holger: *Samlede poetiske Skrifter*, 1906-1909, s. 133. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-drachmann01-shoot-workid66197.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede poetiske Skrifter

EN NUTIDSVISION

Det er Tusmørkets Time. Den rige Mand har lagt sig;
I Puder og Tæpper har paa Sofaen han strakt sig,
Gnaven og syg er han fængslet til sit Leje,
Der er trist i Stuen, Lyset er dæmpet,
Tjenerskabet gaar sine egne Veje,
Lægerne har nylig indbyrdes kæmpet
Med Floskler og Fraser om de sikreste Kure:
Øjeblikkelig Fare er der ganske sikkert ikke,
Ondet er kronisk, - den syge maa ligge,
Det kan blive til alt, men foreløbigt venter man,
Og Piller og Pulvere paa Apoteket henter man.

Slagen ligger Manden, strakt paa sit Leje.
Den syge bander, kan ej komme nogen Veje;
Han ser, hvordan Dæmringen lusker om Ruden,
Og mærker, hvordan Skyggen falder hen over Puderen;
Han griber en Avis, og møjsommeligt han staver sig
En Spalte igennem; han ser, at man belaver sig
Paa Dit og paa Dat, og han smider Avisen
Og rækker efter Daasen, som indeslutter Prisen.

Skyggerne falde. De fylde næsten Stuen.
Paa Konsollen staar en Amor og sigter med Buen:
"Den dumme Figur, hvad skal den paa Konsollen?
Jeg købte den en Gang fra Gibserreolen,
Men da var jeg ung og havde lidt i Ho'det,
Og nu er den desuden saa støvet og saa sodet,
Den ser slem ud i Mørke, og værre om Dagen;
Ja man har været fjantet en Gang, det er Sagen.
Figuren skal paa Loftet blandt andet Skramleri,
For overflødigt Gods skal min Stue være fri.
Se rundt i alle Kroge, hvorhen mit Øje falder,
Der ser jeg disse Minder fra en forfløjnen Alder,
Da jeg gik om og vaased og sværmed for det skønne
Og agtede "Geschäften" saa meget som en Bønne,
Og holdt for seks Mark Timen en Lærer paa Klaveret
Og rendte rundt i Byen, hvor der blev musiceret,
Og lod en Vise trykke, jeg tror hos Bianco Luno, -
Da købte jeg mig Amor, og Hebe dér og Juno
Og Gratierne og Venus og Manden dér med Lyren,
134 Hvad er det nu han hedder - Apollo hedder Fyren.
Nu staa de dér og true i Mørket helt uhyggeligt,
Men her skal rømmes op, og det ganske eftertrykkeligt.
Hvad skal man med de Dukker, de fylde saa forbandet,
Kønne er de ikke; det skal bare være dannet.
Her ud skal de alle, ja Merkur kan blive staaende,
Nøgen er han rigtignok og sidder saa kroget,
Men han er Gud for Handlen, han betyder dog noget,
Og Forbindelsen med ham maa man se at holde gaaende.
Se Frihedens Genius eller Gudinde,
Den lod jeg lime sammen i Ryggen med Pinde,
Den var saa molesteret, nu er den rent kassabel,
Den skal nu op paa Loftet, først blandt den hele Stabel." -

Her standser den syge sine Konfiskationer,
Han hører fjernt et Bulder, han lytter: "Ikke andet,
Det er Salut fra Sixtus eller ogsaa fra Tre Kroner!"
Men Larmen kommer nærmere: "Det er da rent forbandet,
Man véd dog, jeg er syg, kunde gerne være rolig."

Da griber ham en Tanke, og han støder mod Prikken
Af Ringeapparatet, som ringer i Fabrikken.
"Død og Pine, om det virkelig skulde være trolig,
Om der virkelig skulde være Ild i Baghusets Værksted;
Det er Maskinfabrikken, som jeg navnlig er stærk ved,
Som er min Rigdomskilde, mit dyreste Eje, -
Ak Herregud, Vorherre! hvo kender Dine Veje! -
Den er jo assureret, forstaar sig; men Tiden,
Som ved Bygning gaar til Spilde, den vindes ikke siden" -
Og han trykker og banker paa Prikken uophørlig,
Men ingen vil komme; staa op, det er ugørlig.
"De Satans Domestikker ! saa gid den lede Søren
Vilde bringe mig Besked." Da aabnes langsomt Døren,
Og i den dunkle Stue en Skikkelse indtræder,
Hyllet i en Kappe, som skjuler Form og Klæder.
Skikkelsen bukker, og efter nogen Venten
Bukker den igen: "Hvad befaler Hr. Agenten?"
Den syge har rejst sig halvvejs op fra Pudlen,
En Gysen bringer Sveden i Perler frem paa Huden,
Tænderne klapre, knap kan han Mælet fange,
Men skammer sig dog over at vise sig bange.
Han rømmer sig: "Med hvem har jeg den Ære?" han stammer,
("Hvorfor Fanden skal han staa der og skjule sig i Kappen,
Og hvordan har han trængt sig her ind i mit Kammer,
135 Den Æsel, Jens, har vist ladet Døren staa til Trappen)
Undskyld, men jeg er syg - mine Læger gav mig Ordre -
Al Talen over Evne vil min Sygdom befordre -
Gaa heller til Kontoret paa den anden Side Trappen."
Der bliver en Pavse, og Skikkelsen i Kappen
Slaar da op en Latter, en haanlig, en drillende,
Og siger med en Stemme, saa stikkende, spillende
Imellem Spøg og Alvor: "Min gode, bedste Herre,
Det var aldrig min Agt Deres Sygdom at forværre,
Men De ønsked jo fornylig at vide, min kære,
Hvad al den Spektakel der nede monne være.
Ja se, al den Spektakel er nøje forenet
Med Sygdommen, som De har faaet i Benet.
De har nydt alt for meget af denne Verdens Goder;
Nu, overdreven Nydelse bevislig en Rod er
Til Podagra og Gigt, men den er endnu mere,
Den er Rod til et Onde, som er svært at kurere;
Thi medens De har her kunnet svælge og nyde,
Er der Folk, som næppe har haft Mad i deres Gryde.
Disse Folk har nu lugtet til Deres lækre Sager
Saa længe, indtil de en skønne Dag opdager,
At naar de blot er enige der nede i Gyden,
Saa har de ogsaa Midlet til at faa Mad i Gryden.
Og Larmen der nede, som De synes er Forsyndelse
Imod Avtoriteten, Dem selv, er kun Begyndelse
Til Ting, som maaske Deres Eksistens kan true. -
For Øjeblikket kaldes Bevægelsen en Skrue
Og er ej vid're slem. - Men min Gang til Deres Stue
Har ellers haft en Hensigt forskellig fra denne:
At lære Dem Skruens Bevægelse at kende.
Jeg skal sige Dem, jeg har nu saa længe haft Kik paa
Deres Gøren og Laden; jeg vidste, at det gik saa,
At naar jeg uforstyrret lod Dem blive ved det gamle,
Saa vilde dog det hele en skønne Dag nedramle
Om Ørene paa Dem, som, tro mig paa min Ære,
Er den af mine Venner, jeg nødigst vil undvære.
Jeg vil derfor, da jeg mener, det er paa høje Tide,
Sætte al denne falske Skaansomhed til Side
Og rive Dem Bindet fra Deres svage Øjne,
Og lære Dem, hvad alle disse unge forfløjne
Uslebne "Radikale" har paa Dem at sige. -
Selv lider jeg ikke disse Idealister. -

Og naar De nu hører Deres Synderegister,
136 Saa maa De erindre at notere tillige
Snart et, snart et andet Punkt af de mange,
Hvori De vil forandre Dem, - ja bliv ikke bange -
Naturligvis paa Skrømt. De firer saadan slideligt,
De trækker Deres Antagonister ganske blideligt
Til højre, til venstre med Smaaløgn og Løfter,
De sparer ingen Midler, De bruger Kapitalerne,
Saa graver jeg i Ryggen af Fjenden et Par Grøfter.
Saa buser De paa - og dér ligger Idealerne; -
Og saa kan vi jo gøre vort Regnskab op bag efter,
Naar ved min Assistance De er kommen til Kræfter. -

Vær altsaa nu opmærksom ved, hvad De faar at høre,
Her er Stemmer nok i Stuen, som vil martre Deres Øre
Med, hvad man kalder Sandhed. Her staar nu en Gudinde,
Frihedens Genius, en højst agtværdig Kvinde;
Jeg tvivler ikke paa, at naar De hører hende,
Vil De mærke, at hun ikke har glemt Dem Deres Pinde.
(Og ganske vist, De har ogsaa handlet uforsvarlig; -
Med Frihed og Damer skal man altid omgaas varlig).
Nuvel da, vi vil bede Gudinden at tale,
Hun har jo netop Tilhold midt i det "ideale",
Og hun er den, som paaberaabes af de radikale.
Hun er Mester for at rive Dem af Issen Deres Glorie,
Og hun kan fortælle en opbyggelig Historie
Om "Tiden", om Dem og Deres Regimente,
Om Dagen i Dag og om, hvad man kan vente
Af Dagen i Morgen. Ja, Allegorien
Er just ikke smigrende, men De faar springe i'en." -
Den rige Mand er faldet tilbage paa sit Leje,
Han stirrer ud i Mørket med Angst og med Gruen,
Vildt svulme Hjertets Strømme og stoppe Tankens Veje,
Da hører han en Stemme runge ud i Stuen:

"Fjernt fra de høje Syner, med Blikket mod det lave
Ser jeg "Tiden" sidde med sin trivelige Mave,
Omkring ham vokser Bladene i Bredde og Længde,
De plejes og de passes af Negrenes Mængde
(Maaske lidt mere sorte end Negre in natura).
Hans Døtre gaa paa Kursus, hans Sønner læse Jura,
Hans Hus er vel monteret, hans Kælder vel forsynet,
Han ser sig om og smiler og løfter blidt paa Brynet
137 Og vifter bort en Flue, som søgende hans Næse
Vil frækt formene Manden sin "Berlinger" at læse."

"Fjernt fra de høje Syner, med Blikket mod det lave
Sidder han som Vogter i Kulturens store Have.
De vilde Dyr er tæmnet, de tamme Dyr er slagtet,
Haven parcelleret, Parcellerne forpagtet,
Ved Aaen stamper Møllen, i Stampemøllen æltes der.
Bag Skoven staar Fabrikken, og i Fabrikken smeltes der.
Penge er der nok af, de graves op af Jorden,
De flyve ind ad Vindvet fra Syden og fra Norden,
De køres ud paa Vogne og komme hjem paa Skibe,
De vindes ud af Røg, om det ellers skulde knibe.
Der er System i al Ting, Kontrol som bare Fanden,
Der er en god Kredit, og en stor Respekt for Manden;
I Maven rummes meget, men mere dog i Panden,
Følelsen er lille, des større er Forstanden,
Den regner ud i Brøker og skriver op Procenter,
Den tæller nøje sammen og tegner Dividender,
Den gør Spekulationer og fisker Aktionærer,
Den planter Kosteskafter og høster Sukkerpærer,
Den plumrer om i Vandet, til det er dygtig mudret,
Og trækker saa Guldfiskene paa Stranden op af Pludret.

Forstanden er for Resten loyal, devot og ærlig
Og dekoreres derfor af Naade ganske særlig."

Her holder Stemmen inde. I Sofapuden dukker
Den rige Mand sit Hoved; man hører, hvor han sukker.
Skikkelsen i Kappen slaar op sin vilde Latter,
Og gennem Stuens Mørke lyder Stemmen atter:

"Du "Tid" med frugtløs Virken, med dine Tanker tomme,
Hvad bli'r vel Resultatet, naar Legen nu er omme?
Hvad gjorde Du med Midlerne? Jeg ser vel Kapitalerne,
Men hvor er Idealerne, ja hvor er Idealerne?
Du graved op af Gruber, Du dynged op i Bunker,
Indtil Begærligheden slog ud i lyse Funcker,
Indtil de gridske Fugle, Misundelsens Harpyer
Slog ned i Bunkens Glimmer fra deres mørke Skyer.
Da hævede Du Armen, da rysted Du din Svøbe
Og pukked paa dit Motto: "Sælge eller købe."
Da teede Du Dig krænket, og raabte: "Forurettet"
Og peged hen til Cifrene, som stod paa Regnebrættet,
138 Som spredtes ved din Kunst over Bjerge, Søer, Floder,
Og prækede om Folkenes almindelige Dannelse,
Om Videnskabens Forsken, om Sandhedens Opstandelse,
Om Statsmaskinens Virken og dygtige Bemandelse
Med lutter lyse Ho'der og lutter gode Kræfter,
Hvis Resultater skænkes den Tid, som kommer efter.
Da slog Du lydt paa Tromme om Folkenes Forbindelser,
Om høflige Visitter og Spørgen til Befindelser,
Da foldede Du Hænderne og viste hen til Kirken,
Stats-Folke-Menighedernes velsignede Virken,
Og fælded Kætterdomme, og slynged Anathemer
Mod hver, som vilde rejse det "Nyes" Problemer.

Spar dine Anathemer, hold op med dine Domme,
Du selv har ene Skylden for, hvad der end vil komme;
Hvo legede med Masserne og drev med Sang og Tale
De glubende Instinkter frem ved "det nationale",
Hvo hidsede Kokarder til Kamp imod Kokarder,
Og sang en Sejershymne til Klang af "Milliarder" ?
Hvo satte Selvtægtsretten som Nummer ét af Lovene,
Og slængede Traktaterne ind under Hestehovene,
Hvo lagde Bankosedler som Lovbog paa Moralens Bord,
Og satte Pengepolka som Tone til Korals Ord?
Du Tid har ene Skylden for, hvad der end vil komme,
Du Tid med frugtløs Virken, med dine Tanker tomme!
Du præker smukt om Folkenes almindelige Dannelse
Men udsaar selv en Lære, som giver gold Forbandelse;
Paa Pengebørsen gaar Du med matadorisk Knirken,
Og taler kammeratlig om Videnskabens Virken.
Men Videnskaben følger ej Tidens lave Færden,
Den hvælver sig sin egen usynlige Verden,
Og Sandheden slumrer endnu; og Gud naade Dig,
Ifald den rigtig vaagned - det vilde lidet baade Dig.
Og Statsmaskinens Virken, som selv Du kalder glimrende,
Og dine lyse Ho'der, som lyse skal saa flimrende,
Og dine Utopier om Folkenes Forbindelse,
(Jeg troede dog, Du *deri* var kommen til Besindelse!)
Og saa din Folkekirke, som sprede skal Velsignelser,
(Du tænker vel endnu paa de gode, gamle Lignelser
Om Sennopskornet, Sædemanden, kort og godt om dette,
Du véd nok, som han lærte, den *sande*, den *rette*),
Hver Spire, hver Plante paa Aandsarealerne,
Hver Institution (foruden Filialerne), -
139 Alle stikke Roden til Bunds i Kapitalerne. -
Og maa jeg saa spørge, hvor er Idealerne?!"

"Bravo, min Frue!" raaber Skikkelsen i Kappen,
"Det var smukt, det var djærvt, De fortjener saamænd Klappen,
Naar jeg næste Gang hører Dem, skal jeg applaudere,
Men nu er det tilpas, han taaler vist ej mere!"
Der bliver en Pavse. - Den skælvende syge
Raaber med en Jamren som Vinden i en Byge:
"Til Hjælp! Jens, Peter, Jacob, hvor er I allesammen ?"
Da viger Stuens Mørke. Et Skær med blaalig Flammen
Knitrer i Vejret. Med Hanefjer i Hatten,
I røde Silkeklæder, med Øjet sort som Natten -
Ser han og kender han - - - - -
- - - - - Der kommer Lys og Lamper,
Hele Tjenerskaren igennem Stuen tramper;
Man bringer Lugteflasken, paa Doktoren man raaber,
Man løfter op hans Hoved, man tæller Hofmandsdraaber,
Og endelig, da Draabeflasken næstendels er tømt,
Kommer han til Live: "Gud ske Lov, det kun er drømt!"